

WHATSAPPEN, PIZZA ETEN EN OP SAFARI

Verslag van jongerenparticipatie in Zwolle in 2021

Whatsappen, pizza eten en op safari

Verslag van jongerenparticipatie in Zwolle in 2021

Een project van Werkplaats Sociaal Domein regio Zwolle in samenwerking met gemeente Zwolle en Travers Welzijn

Uitgevoerd door
Anne Dreke Deddens

Februari 2022

Viaa
Postbus 10030
8000 GA ZWOLLE
038 - 425 55 42

Alle rechten voorbehouden

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s).

Woord vooraf

Wordt nog geschreven door een jongere (Daan)

Dank aan:

- Alle jongeren die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek
- Studenten van Viaa uit de minor interprofessioneel werken met jeugd: Carlene Anker, Hilse Bakker, Aliene Bos, Lisa Heuvelman, Machteld Haase, Emma van den Noort, Samantha van Slooten
- Professionals: Linda Tiesma, Judith Prins en Bart Demmers van Travers Welzijn en Impacter, Martijn Straathof van KunstEducatie, Gemeente Zwolle in het bijzonder Maaïke van Amstel en Michiel van Willigen. Jongerenorganisaties in Zwolle: SOOZ, Jongerenraad, impacter.

Daan Boven

Jongere uit Zwolle en participant in het onderzoek naar jongerenparticipatie

Inhoud

WOORD VOORAF	3
SAMENVATTING.....	6
SUMMARY	7
HOOFDSTUK 1 OVER HET ONDERZOEK NAAR JONGERENPARTICIPATIE IN ZWOLLE	8
1.1 AANLEIDING EN CONTEXT WHATSAPPEN MET POLITICI.....	8
1.2 AANLEIDING EN CONTEXT RAADSAFARI	8
1.3 AANLEIDING EN CONTEXT PIZZASESSIES	9
1.4 AANLEIDING EN CONTEXT STUDENTENONDERZOEK	9
1.5 AANLEIDING EN CONTEXT DEZE RAPPORTAGE	9
1.6 VRAAGSTELLING	9
1.7 LEESWIJZER	10
HOOFDSTUK 2 THEORETISCHE VERKENNING.....	11
HOOFDSTUK 3 AANKNOPINGSPUNTEN STRUCTUREEL FORMGEVEN JONGERENPARTICIPATIE IN ZWOLLE.....	16
4.1 RESPONDENTEN	16
4.2 RESULTATEN VOOR DEELVRAAG 1: HOE KIJKEN JONGEREN NAAR DE HUIDIGE SITUATIE AANGAANDE JONGERENPARTICIPATIE?	17
4.3 RESULTATEN DEELVRAAG 2: WELKE SIGNALEN EN IDEEËN GEVEN ZWOLSE JONGEREN DIE INHOUDELIJK RICHTING KUNNEN GEVEN AAN JONGERENPARTICIPATIE?	17
4.4 RESULTATEN DEELVRAAG 3: HOE WILLEN JONGEREN FORM GEVEN AAN JONGERENPARTICIPATIE IN ZWOLLE?	21
4.5 RESULTATEN DEELVRAAG 4: WAT ZIJN DE SUCCESFACTOREN DIE IN DE VIER INITIATIEVEN NAAR VOREN ZIJN GEKOMEN OP HET GEBIED VAN JONGERENPARTICIPATIE?	22
HOOFDSTUK 5 DISCUSSIE	24
5.1 DISCUSSIE ALGEMEEN.....	24
5.2 DISCUSSIE BIJ DEELVRAAG 1.....	24
5.3 DISCUSSIE BIJ DEELVRAAG 2.....	24
5.4 DISCUSSIE BIJ DEELVRAAG 3.....	25
5.4 DISCUSSIE BIJ DEELVRAAG 4.....	25
HOOFDSTUK 6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	26
6.1 AANKNOPINGSPUNT 1: JONGEREN WILLEN MEEDENKEN	26
6.2 AANKNOPINGSPUNT 2: JONGEREN WILLEN GRAAG MEEDENKEN IN DE FORM VAN EEN JONGERENRAAD.....	26
6.3 AANKNOPINGSPUNT 3: WENSEN VAN JONGEREN ZIJN ZO DIVERS ALS JONGEREN ZELF.....	27
6.4 AANKNOPINGSPUNT 4: JONGERENPARTICIPATIE VEREIST OVERHEIDSPARTICIPATIE, HET IS TWEERICHTINGSVERKEER.....	27
6.5 AANKNOPINGSPUNT 5: PROFESSIONALS EN SCHOLEN KUNNEN EEN BELANGRIJKE ROL SPELEN IN TOT STAND KOMEN JONGERENPARTICIPATIE.....	28

LITERATUUR	29
BIJLAGEN.....	31

Samenvatting

Jongeren hebben het recht om gehoord te worden. Dit recht kan en moet in Nederland beter nageleefd worden. Zeker nu de urgentie van jongerenparticipatie door de coronatijd hoger is dan ooit. Zowel op landelijk als lokaal niveau komt er daarom steeds meer aandacht voor jongerenparticipatie, ook in Zwolle. In 2021 zijn er verschillende initiatieven ontstaan om met het thema jongerenparticipatie aan de slag te gaan in Zwolle. De inspanningen werden door jongeren en professionals positief gewaardeerd. Dit onderzoek gaat in op vier van deze initiatieven. De vraag waar jongeren, jongerenwerkers en de gemeente Zwolle nu voor staan is hoe jongerenparticipatie structureel en dus duurzaam vormgegeven kan worden in Zwolle. In deze rapportage zijn aanknopingspunten geformuleerd, op basis van de inspanningen op het gebied van jongerenparticipatie in 2021, om jongerenparticipatie structureel vorm te geven in Zwolle.

Het belangrijkste aanknopingspunt is dat er veel jongeren in Zwolle zijn die mee willen denken. Er zijn grofweg twee problemen die jongeren daarbij ervaren. 1) Veel jongeren weten niet hoe ze mee kunnen denken en 2) wanneer zij dit wel weten en doen hebben ze het gevoel dat ze niet echt gehoord worden. De vraag is dus niet of jongeren willen participeren, maar hoe dit het beste vormgegeven kan worden. De wensen zijn daarin zo divers als de jongeren zelf. Een deel van de jongeren wil dit online, via sociale media of een online platform, een ander een deel wil dit offline in een jongerenraad of op een locatie waar jongeren met dezelfde interesses samen ideeën kunnen bedenken. Opvallend is dat het grootste deel van de jongeren aangeeft mee te willen denken in de vorm van een jongerenraad. Belangrijk is daarbij, zo geven de jongeren aan, dat ze kunnen meedenken op thema's die ze zelf kiezen en interessant vinden. Jongeren dragen in dit onderzoek al een aantal thema's en ideeën aan. Daarnaast geven jongeren aan het prettig te vinden als er geen verplichtingen aan het meedenken vast zitten. Meedenken moet laagdrempelig zijn. Naast *gehoord*

worden willen jongeren ook graag *gezien* worden. Dit vereist een actieve inspanning van professionals binnen en buiten de gemeente. Het is volgens jongeren in Zwolle belangrijk dat de overheid zichtbaar en benaderbaar is in hun leefwereld, dat ze beschikken over de juiste informatie en dat er teruggekoppeld wordt wat er met hun input wordt gedaan. Jongerenparticipatie vereist dus overheidsparticipatie in de leefwereld van jongeren, het is tweerichtingsverkeer. Jongeren geven daarbij aan dat jongerenwerkers en scholen een belangrijke rol kunnen spelen. Leraren en jongerenwerkers kunnen jongeren wijzen op de waarde van hun stem, bestaande vormen van inspraak onder de aandacht brengen en zo nodig warm de drempel over helpen. Jongeren geven daarbij aan dat door scholen te betrekken een brede doelgroep jongeren wordt bereikt.

Op basis hiervan wordt aanbevolen om de inspanningen op het gebied van jongerenparticipatie onverminderd door te zetten en uit te breiden. Onder andere door scholen te betrekken en te verbinden aan bestaande initiatieven, om zo een brede groep jongeren te bereiken. Hierin is het belangrijk bestaande vormen van inspraak bekender te maken en nieuwe online en offline vormen van jongerenparticipatie en overheidsparticipatie te realiseren. Een suggestie die uit dit onderzoek voort komt is om te experimenteren met een flexibele jongerenraad op thema.

Essentieel is dat jongeren hierin eigenaar zijn. Jongerenwerkers, leraren en ambtenaren hebben een faciliterende rol.

Summary

Young people have the right to be heard. This right can and should be better respected in the Netherlands. Especially now that the urgency of youth participation is higher than ever due to the corona times. Therefore, both on a national and local level, more and more attention is being paid to youth participation, also in Zwolle. In 2021, several initiatives in the field of youth participation emerged in Zwolle. These efforts were positively appreciated by young people and professionals. This research examines four of these initiatives. The question facing young people, youth workers and the municipality of Zwolle is how youth participation can be structurally and therefore sustainably shaped in Zwolle. In this report, starting points have been formulated, based on the efforts in the field of youth participation in 2021, to structurally shape youth participation in Zwolle.

The most important starting point is that there are many young people in Zwolle who want to be involved. There are, roughly, two problems that young people face in this. 1) Many young people do not know how they can participate and 2) when they do, they feel that they are not being heard. The question is therefore not whether young people want to participate, but how this can best be shaped. The wishes are as diverse as the young people themselves. One part of the young people wants this online, through social media or an online platform, another part wants this offline in a youth council or at a location where young people with the same interests can think of ideas together. It is striking that the majority of the young people indicate that they would like to think along in the form of a youth council. It is important that they can think about themes they choose and find interesting themselves. In this survey, young people have already suggested a number of

themes and ideas. In addition, young people say they would like it if there were no obligations attached to their participation. Thinking along should be accessible. Besides being *heard*, young people also want to be *seen*. This requires an active effort of professionals inside and outside the municipality. According to young people in Zwolle, it is important that the authorities are visible and approachable in their environment, that they have access to the right information and that there is feedback on what is done with their input. Youth participation therefore requires government participation in the world of young people, it is a two-way street. Young people indicate that youth workers and schools can play an important role. Teachers and youth workers can point out the value of their voice, bring existing forms of participation to their attention and, if necessary, help them to cross the threshold. Young people indicate that by involving schools a broad target group of young people is reached.

On this basis, it is recommended to continue and extend the efforts in the field of youth participation. For instance, by involving schools and connecting them to existing initiatives, in order to reach a broad group of young people. It is important to make existing forms of participation better known and to realize new online and offline forms of youth participation and government participation. A suggestion that comes out of this research is to experiment with a flexible youth council on a theme.

It is essential that young people have ownership in this. Youth workers, teachers and municipal officials have a facilitating role.

Hoofdstuk 1 Over het onderzoek naar jongerenparticipatie in Zwolle

Dit werkplaatsproject is gebaseerd op een verzameling activiteiten, acties en onderzoeken die in 2021 hebben plaats gevonden op het gebied van jongerenparticipatie in Zwolle. Dit project richt zich op een viertal activiteiten:

1. Whatsappen met Zwolse jongeren en Zwolse politici
2. De Raadsafari
3. Jongerenparticipipizza sessies
4. Onderzoek naar behoeften van jongeren op het gebied van jongerenparticipatie uitgevoerd door studenten van Hogeschool Viaa.

Met deze activiteiten en initiatieven zijn ongeveer 350 unieke jongeren in Zwolle bereikt. In deze rapportage wordt gekeken welke aanknopingspunten bovengenoemde inspanningen bieden om jongerenparticipatie structureel vorm te geven in Zwolle. Aanvullend op deze activiteiten zijn er korte interviews afgenomen met drie sociaal werk professionals die betrokken waren bij de activiteiten. In dit hoofdstuk worden deze activiteiten, acties en onderzoeken nader toegelicht, de context en voorgeschiedenis hiervan wordt daarin meegenomen. De initiatieven hebben een duidelijke link met elkaar en het ene initiatief vloeit voort uit het andere.

1.1 Aanleiding en context WhatsAppen met politici

De avondklokrellen, die eind januari 2021 op verschillende plekken in Nederland plaatsvonden, naar aanleiding van het instellen van de avondklok in verband met Corona, leverden mooie gesprekken en discussies op tussen jongeren onderling en tussen jongeren en jongerenwerkers. Dit gebeurde op straat, maar ook via groepsapps. Bijvoorbeeld in de WhatsAppgroep van Fakkelteit, een rapproject met jongeren vanuit het jongerenwerk van Travers Welzijn. Veel

jongeren gaven aan zich niet gehoord te voelen. Een van hen zei: *“Ik wil niet ongehoorzaam zijn, maar ik heb het idee dat je haast wel na 9 uur de straat op moet om gehoord te worden (uit groepsappcommunicatie Fakkelteit Zwolle)”*. De jongeren lieten in groepsapps geluiden horen die in de media minder zichtbaar zijn. De gedachte van een van de jongerenwerkers was: *“Konden politici maar meekrijgen hoe deze jongeren met elkaar in gesprek zijn en zien en horen wat er bij ze leeft”*. De overtuiging groeide dat er een andere manier mogelijk was voor de jongeren om gehoord te worden.

Vanuit het jongerenwerk in Zwolle kwam het idee om deze WhatsApp-gesprekken nogmaals te voeren, maar ditmaal met lokale politici die ook aan de groep toegevoegd zouden worden. Jongeren en politici konden zo rechtstreeks met elkaar appen. Zowel de jongeren en jongerenwerkers als de politici waren enthousiast over het idee. Whatsapp is een medium dat voor jongeren laagdrempelig is; ze zijn gewend zich op whatsapp te uiten. Daarnaast is het een medium dat ook door de jongerenwerkers en politici makkelijk en veelvuldig gebruikt wordt. Door gebruik van bestaande groepsapps te maken, met een jongerenwerker die voor de jongeren bekend is, kon ook een stukje veiligheid geboden worden. Daarnaast was het idee voor beide partijen gemakkelijk te realiseren. Zodoende dat er een paar dagen later, op 1 februari, 72 Zwolse jongeren via whatsappgroepen een uur met lokale Zwolse politici in gesprek gingen.

1.2 Aanleiding en context Raadsafari

Na de whatsappgesprekken werd de wens uitgesproken vanuit zowel jongeren als politici om de appgesprekken een vervolg te geven in de vorm van een fysieke ontmoeting. Al geruimere tijd was Travers Welzijn, voornamelijk met de jongerenraad en Impacter, bezig met het vraagstuk hoe de kloof tussen jongeren en de lokale politiek (gemeenteraad)

gedicht zou kunnen worden. Jongerencoaches van impacter hebben toen met medewerking van de initiatiefnemer van het appen met politici een fysieke ontmoeting georganiseerd met de titel: Raadsafari. Doel van de raadsafari is om de kloof tussen jongeren en raadsleden te verkleinen door elkaar beter te leren kennen en in elkaar te verdiepen, ofwel in elkaars wereld 'op safari' te gaan. Op vrijdag 18 juni 2021 vond de eerste Raadsafari plaats op een inspirerende locatie in Zwolle (Gerrits' Tuin). In verschillende werkvormen konden jongeren en raadsleden met elkaar in gesprek gaan. Er hebben ongeveer 40 jongeren deelgenomen aan deze Raadsafari en 8 raadsleden. Een half jaar later is de tweede Raadsafari georganiseerd, deze kon door de coronamaatregelen niet doorgaan. Er is toen besloten de verhalen van jongeren alsnog op te halen en deze zijn verwerkt in een podcast¹. Aan deze raadsafari hebben ongeveer 30 jongeren deelgenomen. De podcast is naar alle raadsleden gestuurd.

1.3 Aanleiding en context pizzasessies

Tijdens de raadsafari in juni 2021 merkte de Zwolse wethouder jeugd, Michiel van Willigen, op dat er nu een enthousiaste en actieve groep mensen bezig was geweest met het onderwerp jongerenparticipatie. Hij sprak de wens uit met die groep, bestaande uit jongeren, jongerenwerkers, jongerenraad, Impactercoaches, Studenten Overleg Orgaan Zwolle (SooZ), beleidsmederwerkers, communicatieadviseur van de gemeente Zwolle en een onderzoeker van het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken bij elkaar te zitten om na te denken over de vraag hoe jongerenparticipatie structureel vorm kan krijgen in Zwolle. Het nadenken over deze vraag moest op een manier die bij jongeren past, ongedwongen, tijdens het eten van pizza bijvoorbeeld onder het genot van een frisje of biertje. Direct na de zomer is de eerste pizzasessie geweest op locatie van Kunsteduactie Zwolle waarin is nagedacht over die vraag. De pizzasessies zijn een soort leergemeenschap bestaande uit jongeren en professionals die samen leren rond het thema jongerenparticipatie.

1.4 Aanleiding en context studentenonderzoek

Tijdens de pizzasessies is het dilemma besproken dat op de pizzasessie wel jongeren aanwezig zijn, maar dat dit 'the usual suspects' zijn: jongeren die het belangrijk vinden een actieve bijdrage te leveren en die de wegen om hun stem te laten horen al redelijk kennen. Ook door deze jongeren zelf werd gezegd dat zij misschien geen representatief beeld geven van waar jongeren in Zwolle behoefte aan hebben op het gebied van participatie. Zo ontstond het idee om breder onderzoek te doen naar de vraag: op welke manier willen jongeren hun stem laten horen in Zwolle? Een groep studenten die de minor 'Interprofessioneel werken met jeugd' volgden op Hogeschool Viaa hebben onder begeleiding van docent-onderzoekers Tanja van der Vinne en Anne Dreke Deddens onderzoek gedaan naar deze vraag op drie locaties, respectievelijk: Thorbecke Pro, het Cornelius Clusius College en Fakkeltit, een groep uit het jongerenwerk.

1.5 Aanleiding en context deze rapportage

Uit het studentenonderzoek (Anker et al., 2021) komt een aantal aanbevelingen, conclusies en aanzetten tot vervolgonderzoek naar voren waar de groep betrokkenen vanuit de raadsafari en pizzasessies graag vervolg aan geven. Er liggen wensen voor vervolgonderzoek, maar er is ook een sterke wens in kaart te brengen wat de inspanningen tot nu toe opgeleverd hebben en wat daaruit geleerd kan worden voor de toekomst. In deze rapportage wordt verslag gedaan van die opbrengsten.

1.6 Vraagstelling

In dit onderzoek wordt dus gekeken naar de vraag welke aanknopingspunten de inspanningen op het gebied van jongerenparticipatie in 2021 bieden om jongerenparticipatie structureel vorm te geven in Zwolle? Daarbij worden de volgende deelvragen behandeld:

¹ Raadsafari - Impacter Zwolle

- Hoe kijken jongeren naar de huidige situatie aangaande jongerenparticipatie?
- Welke signalen en ideeën geven Zwolse jongeren die inhoudelijk richting kunnen geven aan jongerenparticipatie?
- Hoe willen jongeren vorm geven aan jongerenparticipatie in Zwolle?
- Wat zijn de succesfactoren die in de vier initiatieven naar voren zijn gekomen op het gebied van jongerenparticipatie?

Kijkend naar de resultaten, worden aanbevelingen gedaan en wordt verkend wat vervolgstappen kunnen zijn om jongerenparticipatie in Zwolle structureel vorm te geven naar de behoefte van jongeren? En wordt gekeken hoe

vervolgonderzoek en vervolgacties voort kunnen bouwen op deze in 2021 opgedane inzichten.

1.7 Leeswijzer

In dit rapport worden aanknopingspunten geformuleerd om jongerenparticipatie structureel vorm te geven in Zwolle op basis van in 2021 gedane inspanningen. In dit hoofdstuk is de aanleiding en context gepresenteerd. In hoofdstuk 2 wordt relevante literatuur over jongerenparticipatie besproken in een theoretische verkenning. In hoofdstuk 3 komen de resultaten aanbod. In hoofdstuk 4 worden deze resultaten bediscussieerd. In achtereenvolgens hoofdstuk 5 en 6 volgen conclusies en aanbevelingen.

Hoofdstuk 2 Theoretische verkenning

“... erop vertrouwen dat volwassenen rekening houden met de gezichtspunten van jeugdigen is ontoereikend om het recht op participatie van jeugdigen te waarborgen. Wanneer jeugdigen in hun eigen leven en in hun eigen gemeenschap er echt op vooruit kunnen gaan, en een betere toekomst willen creëren, kan dat alleen door actief burgerschap.”
(Thomas & Percy-Smith 2010: 3)

3.1 Wat is (jongeren)participatie?

De basisbetekenis van participatie is vrij eenvoudig en betekent ‘deelnemen’, vertaald vanuit het Latijn: pars=deel en cipere=nemen. Toch is het definiëren van participatie niet zo simpel. Er kan gemakkelijk spraakverwarring ontstaan, omdat het deelnemen in veel verschillende contexten en beleidsterreinen kan plaatsvinden, waardoor de betekenis verandert. Daarnaast is er de vraag wat er wordt verstaan onder deelnemen. Neemt iemand deel wanneer iemand aanwezig is of wanneer iemand meedoet of meebeslist?

Participatie in verschillende contexten en beleidsterreinen
Participatie is een veelgebruikte term in de beleidspraktijk van gemeenten. Zoals de koning in zijn troonrede in 2013 aankondigde, gaat Nederland van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving. Sinds de decentralisatie van overheidstaken naar de gemeente is steeds meer focus op participatie is komen te liggen. Participatie komt in verschillende beleidsterreinen aan de orde. Zo is er een Participatiewet gericht op werk en inkomen, een Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) gericht op maatschappelijke participatie en een Jeugdwet waar steeds meer aandacht is voor jeugdparticipatie. Kortom, er zijn veel verschillende contexten en beleidsterreinen waar het woord participatie gebruikt wordt. Op deze manier kan het zijn dat er spraakverwarring ontstaat over het begrip participatie. Een ambtenaar van de sociale dienst die het over participatie heeft kan een hele andere betekenis geven aan

participatie dan een Wmo of jeugd ambtenaar die hetzelfde woord gebruiken (Jager-Vreugdenhil 2011: 79). Jager Vreugdenhil (2011: 80) onderscheidt vijf hoofdtypen participatie, gebaseerd op vijf typen contexten:

1. Participatie in economische instituties
2. Participatie in politieke en overheidsinstituties
3. Participatie in onderwijsinstellingen
4. Participatie in formeel georganiseerde burgerverbanden.
5. Participatie in informele sociale verbanden

Jager-Vreugdenhil (2011: 90) stelt dat de betekenis van participatie afhankelijk is van de actor en de context. In dit onderzoek ligt de focus op participatie van jongeren in politieke en overheidsinstituties.

Participatie als meedoen, meepraten of meebeslissen
Naast spraakverwarring die ontstaat door de context, is er ook spraakverwarring rond het doel van participatie. Deze verwarring kan geïllustreerd worden aan de hand van de definitie van jongerenparticipatie die het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) geeft. Het NJI beschrijft jongerenparticipatie als ‘het actief meedoen, meepraten en meebeslissen van jongeren bij zaken die voor hen belangrijk zijn en op plekken waar zij zelf deel van uitmaken’. In deze definitie worden drie doelen van jongerenparticipatie genoemd: meedoen, meepraten en meebeslissen. Deze lijken misschien niet ver uit elkaar te liggen, maar het verschil hierin is voor participatieprocessen van wezenlijk belang.

Wat het door elkaar halen van deze betekenissen tot gevolg kan hebben beschrijven Boyden en Ennew (1997) die grofweg onderscheid maken tussen twee betekenissen van participatie. ‘Deelnemen’ en ‘aanwezig zijn’ aan de ene kant en aan de andere kant een veranderende machtsrelatie, waarbij de gezichtspunten van alle deelnemers ook echt

invloed hebben op de besluitvorming (Boyden & Ennew in Dedding et. al 2013: 14), ofwel het meebeslissen. De tweede betekenis die door Boyden en Ennew aan participatie wordt gegeven wordt ook wel betekenisvolle participatie of actieve participatie genoemd. Deze betekenisvolle participatie is de vorm van participatie die in dit onderzoek wordt nagestreefd.

Participatieladder

Hoewel beide betekenissen geldig zijn kan het gevaarlijk zijn deze betekenissen door elkaar te halen. Hart (2002) noemt het door elkaar halen van deze betekenissen ook wel tokenisme. Tokenisme ontstaat wanneer er geprobeerd wordt een groep mensen een stem te geven, maar de gevolgen daarvan niet goed doordacht worden. Zo kan het in het geval van jongeren zo zijn dat er geprobeerd wordt hen een stem te geven, maar dat er geen daadwerkelijke ruimte is om iets met de ideeën en wensen van jongeren te doen of dat ze uiteindelijk overruled worden door volwassenen (Dedding et al. 2013: 14). Hart (2002) ontwikkelde een jeugdparticipatieladder om deze verschillende doelen, of eigenlijk niveaus van jeugdparticipatie inzichtelijk te maken. Deze ladder baseerde hij op de participatieladder van Arnstein (1969) die stelt dat participatie geen eenduidig concept is, 'maar een hiërarchisch geordende set van sociale relaties'.

Hart onderscheidt evenals Arnstein acht participatieniveaus waar bij de onderste drie volgens Hart geen sprake is van participatie, ofwel non-participatie. Het is volgens hem wel goed deze te onderscheiden, omdat dit inzicht kan geven in de vraag waarom sommige participatieprocessen op niets uitlopen. Naast nonparticipatie onderscheidt hij informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en (mee)beslissen. Een ladder suggereert hiërarchie, maar volgens Hart is de ene participatievorm niet beter dan de andere. In elke situatie moet opnieuw gekeken worden welke vorm van participatie het best past bij de situatie en bij de jongeren. Sommige jongeren denken bijvoorbeeld liever eenmalig mee of delen het liefst alleen signalen waar anderen zich voor langere tijd willen verbinden of juist willen doen in plaats van praten. Om te voorkomen dat er verkeerde verwachtingen zijn is het raadzaam het niveau van participatie van te voren te communiceren. Het model van Hart kan helpen in het onderzoek om te bepalen op welk participatieniveau er gewerkt is, wat weer helpend kan zijn om de uitkomsten en opbrengsten van de participatieprocessen te verklaren. Een kanttekening daarbij is dus dat de treden op zichzelf staan en geen rangorde hebben. In die zin is de metafoor van een ladder eigenlijk niet treffend.

The alexander bridge of participation

Een aanvulling op de participatieladder van Hart is de 'Alexander Bridge of Participation'. Deze brug steunt op vier pijlers, zij vormen volgens Leo Rutjes (2015) de kernwaarden waar jongerenparticipatie op leunt: *naturalness*, *initiative*, *culture* en *growth*. Hieronder worden de pijlers nader toegelicht:

- **Naturalness:** Kinderen, jongeren en volwassenen participeren per definitie in een samenleving.
- **Initiative:** Participatie begint met initiatief van kinderen, jongeren en volwassenen.
- **Culture:** participatie vereist een participatiecultuur, tools with attitude en een formele inbedding.
- **Growth:** participatie zorgt voor groei: van kinderen, jongeren, volwassenen en samenleving als geheel (Rutjes, 2015).

Deze visie op jongerenparticipatie neemt daarmee afstand van het idee dat er volwassenen zijn die jongeren bij zaken moeten betrekken, alsof zij daar niet al deel vanuit maken (Rutjes in Clarijs 2015). Participatie begint met initiatief en deze benadering schetst een aantal randvoorwaarden zoals een participatiecultuur, tools with attitude en een formele inbedding.

Participatie als houding en waarde

Jongerenparticipatie is geen activiteit of een methodiek, maar een houding. Het vergt een houding van volwassenen en professionals die uitdraagt dat wat jongeren en kinderen vinden belangrijk is en dat deze mening ertoe doet. Naast formeel georganiseerde jongerenparticipatie in jongerenraden of leerlingenraden kan jongerenparticipatie ook tot stand komen doordat een leraar bijvoorbeeld vraagt wat de leerlingen vinden van de lessen en wat zij daarin graag zouden willen, of een jeugdwerker die met jongeren om tafel gaat zitten om gezamenlijk regels te formuleren voor de groep of het jongerencentrum. De houding zegt iets wezenlijks over hoe er tegen jongeren aangekeken wordt. Bijvoorbeeld als kwetsbaar en onderontwikkeld of als frisse blik en ervaringsexperts. Participatie is daarmee een houding en een waarde, een manier van kijken naar hoe mensen in relatie staan tot elkaar en wie daarin een stem mag hebben (Hart et al. 2004). Het is een waarde die alleen vorm krijgt in dialoog met betrokkenen, in de context en in situaties waarin zij zich bevinden (Dedding et al. 2014: 15). Participatie dient daarin steeds opnieuw gedefinieerd te worden.

3.2 Waarom jongerenparticipatie?

Participatie is een van de kinderrechten. Dit staat beschreven in artikel 12 van het VN-verdrag van de rechten van het kind (1989). Kinderen en jongeren hebben het recht om gehoord te worden over zaken die invloed hebben op hun leven en daarin serieus genomen te worden. Het participatierecht hangt sterk samen met het belang van het kind. Er kunnen immers moeilijk beslissingen genomen worden in het belang van het kind als de mening en wensen van kinderen niet gehoord worden. Volgens het VN-kinderrechtencomité is de aandacht voor het recht van

kinderen om te participeren in beslissingen in Nederland nog steeds onder de maat (UNCRC 2015, 2022).

Naast dat participatie een recht is geven recentelijke ontwikkelingen aanleiding voor jongerenparticipatie. Zo wordt de urgentie dat jongeren zich gehoord, gezien en gesteund voelen hoger. Jongeren voelen zich eenzaam(er) en maken zich zorgen over hun gezondheid, schoolprestaties en toekomst (NJI 2021).

In Januari 2022 kwam een rapport uit van de Sociaal Economische Raad Jongeren Platform (SER JP) waarin de kwetsbare positie die jongeren hebben zichtbaar wordt. Zo is de kansenongelijkheid in het onderwijs door coronacrisis zichtbaar geworden en vergroot, de ongelijkheid in baankansen tussen opleidingsniveaus toegenomen, zijn jongeren bij economische tegenwind de eerste groep die daardoor worden geraakt en is het voor jongeren in het bijzonder lastig om een woning te krijgen. Dit alles leidt tot uitstel van belangrijke mijlpalen door jongeren. Daarnaast is er sprake van een toenemende mentale druk bij jongeren en ten slotte zijn er grote zorgen over het klimaat onder jongeren (SER JP 2022: 8).

Om tot oplossingen te komen voor deze problemen draagt het SER Jongerenplatform vier ideeën aan.

1. Zorg voor integraal beleid voor alle jongeren en toekomstige generaties.
2. Ontwikkel een jeugdstrategie voor de korte én (middel)lange termijn
3. Geef jongeren een stem én de middelen
4. Investeer in een breed netwerk om jongeren heen (SER JP 2022: 13-14).

Om tot oplossingen voor problemen te komen is het dus belangrijk jongeren een stem te geven en middelen om ideeën die ze aandragen uit te kunnen voeren.

Hiermee wordt het belang van jongerenparticipatie al duidelijk; in het verlengde van dit belang omschrijft het Nederlands Jeugdinstituut nog enkele redenen waarom jongerenparticipatie van belang is.

1. Duurzame veranderingen komen alleen tot stand in samenwerking met de mensen om wie het gaat.
2. Door mee te doen, mee te denken en mee te beslissen ontwikkelen kinderen en jongeren hun talenten, vaardigheden en competenties.
3. Participeren geeft kinderen en jongeren agency, dat is belangrijk voor de burgerschapsontwikkeling. Kinderen en jongeren leveren een positieve bijdrage aan de maatschappij.
4. Kinderen en jongeren hebben een ander perspectief dan volwassenen, ofwel een frisse blik. (Nederlands Jeugdinstituut 2021: 5,6)

Het is voor alle leeftijden van belang gezien, gehoord en erkent te worden. Jongerenparticipatie is essentieel om hieraan te kunnen voldoen.

3.3 Wat werkt in jongerenparticipatie?

Er is veel onderzoek gedaan naar succesfactoren en valkuilen op het gebied van jongerenparticipatie. Zo stelt het NJi dat jongerenparticipatie pas duurzaam en betekenisvol wordt wanneer

- 1) de inbreng van jongeren serieus genomen wordt en dat er zichtbaar iets mee gedaan wordt/ dit teruggekoppeld wordt;
- 2) de verwachtingen duidelijk zijn en jongeren dus beschikken over voldoende informatie over het doel en de mogelijkheden;
- 3) de participatievormen afgestemd zijn op de jongeren, zodat iedereen kan participeren op een manier die bij hem/haar past;
- 4) jongeren ook daadwerkelijk de mogelijkheid en middelen krijgen om te participeren, ook als dit bijvoorbeeld buiten schooltijd is;
- 5) jongerenparticipatie structureel is en onderdeel is van het beleid van zowel organisaties als gemeenten (Nederlands Jeugdinstituut z.d.).

Samen met Movisie ontwikkelde het NJi een handreiking voor gemeenten om 'te gaan doen wat werkt bij jongerenparticipatie' (2021). Zij formuleerden op hoofdlijnen vier inzichten over hoe jongerenparticipatie een succes kan worden. Aanvullend op bovengenoemde punten gaven ze het advies te kiezen voor vormen van jongerenparticipatie die een divers geluid laten horen en om jongeren zelf te vragen naar onderwerpen waar zij invloed op willen hebben. Wanneer zowel van boven als van onderaf thema's aangekaart worden ontstaat een gevoel van gelijkwaardigheid (Movisie/Nederlands Jeugdinstituut 2021).

Stichting Alexander heeft vijf werkprincipes geformuleerd om participatie tot uitvoering te laten komen (Rutjes 2015).

- Sta open voor andere percepties
- Geef jeugd de ruimte en ondersteun daar waar nodig
- Vertrek vanuit positieve elementen. Hanteer dus geen probleemgerichte aanpak, maar kijk naar optimistisch potentieel.
- Haal eruit wat erin zit. Maak gebruik van de bestaande infrastructuur en thema's die leven.
- Blijf coachen en faciliteren, maar neem niet over. Belangrijk dat professionals zorgen voor continuïteit.
- Reken niet af op output, traceer de nieuwe beweging en energie (Rutjes 2015).

Aanvullend op eerder genoemde punten stelt stichting Alexander (2019) onder andere ook nog dat:

- het belangrijk is dat jongeren beschikken over goede informatie over dingen die jongeren aangaan, bijvoorbeeld informatie over voorzieningen rechten en plichten.
- participatie niet alleen in beleid, maar ook in onderzoek belangrijk is, betrek de doelgroep daarin van kop tot staart.
- er ruimte moet zijn om te durven dromen
- participatie begint in de eigen omgeving.

- participatie een werkwoord is en een kwestie van volhouden. (Stichting Alexander 2019).

Kortom, we concluderen dat het voor dit onderzoek belangrijk is om binnen jongerenparticipatieprocessen aandacht te hebben voor:

- de inbedding: is jongerenparticipatie een structureel onderdeel van het beleid en is het goed ingebed in de organisatie, hebben organisaties helder wat ze willen met de mening van jongeren?
- de start: beschikken jongeren over de goede informatie (doel, inhoud, verwachtingen), kunnen zij zelf onderwerpen aandragen en hebben zij de mogelijkheden en middelen om te participeren?
- het bereik: zijn de participatievormen afgestemd op de jongeren en worden er diverse jongeren bereikt?
- De begeleiding: faciliteren professionals en laten ze regie bij jongeren, bieden ze continuïteit en hebben ze de juiste houding (talentgericht, open, overtuigd van waarde van mening jongeren)?

Dit zijn vanuit literatuur randvoorwaarden en aanknopingspunten om met jongerenparticipatie aan de slag te gaan. In het volgende hoofdstuk wordt gekeken naar aanknopingspunten die de praktijk in Zwolle in 2021 bieden om met jongerenparticipatie aan de slag te gaan.

Hoofdstuk 3 Aanknopingspunten structureel vormgeven jongerenparticipatie in Zwolle

In dit hoofdstuk wordt naar aanknopingspunten gezocht om jongerenparticipatie structureel vorm te geven in Zwolle door antwoord te geven op de volgende deelvragen:

Deelvraag 1: Hoe kijken jongeren naar de huidige situatie aangaande jongerenparticipatie?

Deelvraag 2: Welke signalen en ideeën geven Zwolse jongeren die inhoudelijk richting kunnen geven aan jongerenparticipatie?

Deelvraag 3: Hoe willen jongeren vorm geven aan jongerenparticipatie in Zwolle?

Deelvraag 4: Wat zijn de succesfactoren die in de vier initiatieven naar voren zijn gekomen op het gebied van jongerenparticipatie?

De resultaten zijn beschreven op basis van de vier eerder genoemde initiatieven.

4.1 Respondenten

Deze rapportage is gebaseerd op een viertal initiatieven. Te noemen whatsappen met politici, raadsafari, pizzasessie en een studentenonderzoek naar jongerenparticipatie en een aantal aanvullende korte interviews met sociale professionals. Aan het whatsappen met politici hebben 72 jongeren uit Zwolle deelgenomen die verdeeld waren in vier appgroepen. Deze groep jongeren bestond voornamelijk uit jongeren uit het jongerenwerk (drie van de vier groepen) en studenten (één wat grotere groep). Alle jongeren wonen of studeren in Zwolle en zijn tussen de 15 en 28 jaar oud.

Aan de raadsafari hebben zeker veertig jongeren deelgenomen. Ook hier waren weer jongeren uit het jongerenwerk aanwezig (tien), studenten (vijf), jongeren

vanuit Impacter en de jongerenraad (tien) en een grote groep skateboarders (vijftien). Alle deelnemende jongeren waren woonachtig in Zwolle en waren tussen de 13 en 27 jaar oud.

Aan de pizzasessies hebben rond de tien jongeren deelgenomen. Dit zijn jongeren die zich al bezig houden met jongerenparticipatie. Deze jongeren zijn of al aangesloten bij de jongerenraad, het Studenten Overleg Orgaan Zwolle (SOOZ), of jongerenafdelingen van politieke partijen.

Het studentenonderzoek heeft plaatsgevonden binnen een groep uit het jongerenwerk (vijftien jongeren), in twee klassen uit het praktijkonderwijs Thorbecke Pro (25 jongeren) en onder leerlingen van het Cornelius Clusius College (het CCC). Onder de groep uit het jongerenwerk is kwalitatief onderzoek gedaan in de vorm van interviews, op Thorbecke pro is kwalitatief onderzoek gedaan in de vorm van een focusgroep gesprek en het maken van een mindmap en kwantitatief onderzoek door middel van een enquête via KaHoot. Onder leerlingen van het CCC is kwantitatief onderzoek gedaan in de vorm van een enquête, uitgezet via Instagram stories, en kwalitatief onderzoek in de vorm van een focusgroep gesprek. Aan het enquêteonderzoek hebben 225 leerlingen meegedaan vanuit alle opleidingsniveaus. Van de leerlingen op de scholen is niet iedereen woonachtig in Zwolle, maar ze gaan er wel minimaal naar school. Dit onderzoek is gedaan onder jongeren tussen de 12 en 20 jaar oud.

Het totaal aantal deelnemende jongeren dat bij dit onderzoek betrokken is ligt rond de 400. Er zit een overlap in jongeren die aan meerdere van deze initiatieven hebben deelgenomen, daarmee komt het totaal van unieke deelnemers uit rond de 350 jongeren, woonachtig of schoolgaand in Zwolle tussen de 12 en 28 jaar oud.

4.2 Resultaten voor deelvraag 1: Hoe kijken jongeren naar de huidige situatie aangaande jongerenparticipatie?

Met behulp van een aantal vragen in enquêtes en interviews en door middel van verschillende werkvormen is onderzocht hoe de 350 deelnemende jongeren aan de vier genoemde initiatieven aankijken tegen de huidige situatie rond jongerenparticipatie in Zwolle.

Uit de Instagram enquête op het CCC, waar 225 jongeren aan deelgenomen hebben, blijkt dat meer dan de helft (57%) vindt dat er verandering nodig is in Zwolle en iets minder dan de helft (43%) vindt dat er niet iets hoeft te veranderen, omdat ze wel tevreden zijn. 26% zou daar zelf ook iets in willen veranderen, 45% zou dit niet willen en 30% heeft de vraag niet beantwoord. Uit de werkvorm met stellingen die tijdens de raadsafari is uitgevoerd blijkt dat 95% van de aanwezige jongeren vindt dat er iets moet veranderen in de stad en dat slechts vier procent vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn om dat te doen. Ook in de WhatsAppgesprekken met politici gaven jongeren aan te weinig mogelijkheden van inspraak te ervaren:

“We kunnen vaak ook prima onze mening vertellen en wat we nodig hebben. Maar daar wordt nooit naar gevraagd voor mijn gevoel, of er wordt wel in gesprek gegaan, maar wat wordt er dan mee gedaan? Ik wil jullie best een keer meenemen door Zwolle, en aantal dingen vertellen en plekken laten zien.” (jongere in WhatsAppgesprek met politici)

Tijdens de raadsafari gaf 70% van de 40 aanwezige jongeren aan het idee te hebben dat er meer over jongeren dan met jongeren wordt gepraat en uit de Kahoot enquête op Thorbecke Pro blijkt dat 74% van de 25 deelnemende jongeren het gevoel heeft dat de gemeente niet genoeg luistert naar jongeren. Ook uit kwalitatieve data afkomstig uit de WhatsApp gesprekken blijkt dat jongeren zich niet gehoord voelen:

“Ik hoor wel ook van andere jongeren dat ze het gevoel hebben niet gezien of gehoord te worden, er wordt over hen gepraat en niet met hen, is de sfeer

heel erg, en daarom hebben ze er niet veel vertrouwen in.” (jongere in WhatsAppgesprek met politici)

100% van de aanwezige jongeren op de raadsafari ervaart een kloof tussen jongeren en de gemeente(raad). De coronaperiode heeft de kloof volgens de jongeren groter gemaakt:

“Niet alleen trouwens het niet gehoord worden, maar ook telkens dat we niet solidair zouden zijn. Jongeren hebben het overgrote deel van hun sociale leven opgeofferd, mogen de schulden gaan afbetalen tot ze erbij neervallen voor een virus dat in zeer beperkte mate gevaarlijk voor henzelf is en toch worden we ervan beticht niet solidair te zijn als het even teveel wordt.” (jongere in WhatsAppgesprek met politici)

90% van de jongeren die aanwezig waren bij de raadsafari gaf aan vaker contact te willen met raadsleden en alle aanwezige jongeren vonden dat er nog een raadsafari moest komen. Uit de Kahoot onder leerlingen van Thorbecke Pro bleek dat 58% van de jongeren mee zou willen denken met de gemeente. Ook uit het eerstgenoemde citaat blijkt dat jongeren open staan voor contact en zelfs graag de stad vanuit hun oogpunt willen laten zien aan de gemeente(raadsleden). Uit de interviewgesprekken bij een groep uit het jongerenwerk, De Fakkeltent, stelde een jongere dat ze *“graag mee willen denken over onderwerpen waar de gemeente over beslist”*.

4.3 Resultaten deelvraag 2: Welke signalen en ideeën geven Zwolse jongeren die inhoudelijk richting kunnen geven aan jongerenparticipatie?

Ook is onderzocht op welk gebied jongeren verandering zouden willen zien in Zwolle.

Fysieke ruimte en voorzieningen in het centrum
De meeste jongeren zouden graag verandering willen op het gebied van voorzieningen (in het centrum). Van de jongeren

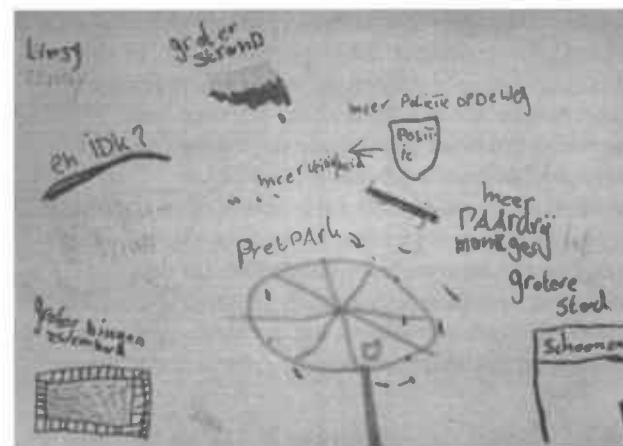
op het CCC die vonden dat er iets moest veranderen in Zwolle vindt 39% dat dit voornamelijk op het gebied van de faciliteiten in het centrum moet gebeuren. De jongeren op Thorbecke Pro kregen de opdracht Zwolle als hun droomstad te maken. Drie wensen kwamen daarin het meest duidelijk naar voren: een groter skatepark, een groter zwembad en een gamehal. Ook jongeren van de Fakkeltent hebben ideeën voor het centrum, zo zien ze graag een jongerencentrum of jeugdhonk in het centrum van Zwolle. Ook tijdens de focusgroep op het CCC is deze wens duidelijk naar voren gekomen, ze verlangen naar een plek om samen te komen. Ze zouden graag willen dat jongeren af en toe ook eens gevraagd wordt mee te denken voor het inrichten van lege panden. Bij het inrichten van het centrum 'moet er meer creativiteit in de stad zelf komen', zo stelt een jongere van Fakkeltent. Dit zien de jongeren graag door meer kunst in de stad, bijvoorbeeld in openbare ruimten, zoals het station, scholen en verpleeghuizen, maar de jongeren zien ook graag meer creativiteit op andere gebieden:

"De huur is hoog in Zwolle, wat ervoor zorgt dat er allemaal grote winkels zitten met dezelfde kleren, maar het is leuk als er wat kleinere winkels zijn, die wat meer zorgen voor unieke kleding." (jongere Fakkeltent in focusgroep)

Ook het initiatief: 'Bennies' werd als goed voorbeeld genoemd van een creatieve, duurzame en fijne plek, waar bijvoorbeeld ook kledingruils georganiseerd worden. Dit initiatief zat alleen op grote afstand van het centrum, 'dat zou ook mooi in het centrum passen', aldus een van de jongeren. Ook tijdens de Raadsafari kwamen wensen voor voorzieningen in het centrum aan de orde. De meest genoemde wens was een nieuw skatepark in park de Wezenlanden. Door meer dan de helft van de jongeren werd dit genoemd. Opvallend is dat 24 jongeren dit wilden, terwijl er slechts 15 skateboarders aanwezig waren. De wens voor een nieuw skatepark kwam ook terug in drie van de viers schetsen voor een droomstad gemaakt door leerlingen van Thorbecke Pro. Naast een nieuw skatepark in het Wezenlandspark kwam daarin ook de wens voor een nieuw indoor skatepark naar voren.

Figuur 4.1 Mindmap droom voor Zwolle, van leerlingen Thorbecke pro

Figuur 4.2 Mindmap droom voor Zwolle, van leerlingen Thorbecke pro

Door jongeren bij de Raadsafari werd gepleit voor een fysieke plek in het centrum waar jongeren terecht kunnen:

"Wat ik mis is dat je als jongere niet de ruimte of beschikbaarheid hebt om ergens een ruimte te huren of ergens binnen te komen en met meer dan 10 mensen kan zitten. Het lijkt me fijn als er

ruimtes beschikbaar zijn om dat te doen.” (jongere tijdens Raadsafari)

Jongeren vinden het vooral belangrijk dat er fysieke ruimte voor ze is waar ze zich (samen) kunnen ontwikkelen. Zo zei een van de jongeren: *“Er moeten meer plekken komen waar je kan samenkomen, waar interesses samenvallen”* (jongere Fakkelteit in focusgroepgesprek). Veiligheid is een aspect dat daarin meerdere keren naar voren komt:

“Plek waar je je vrij voelt om te dansen, gitaar te spelen of creatief te zijn, met veel groen en waar je je niet bekeken, maar veilig voelt.” (jongere Fakkelteit in focusgroep)

“Er moet een veilige plek komen, waar iedereen welkom is en waar een bepaalde vibe is. Dat wanneer je daar komt en mensen zitten bijvoorbeeld muziek te maken of te dansen, dat je daar in mee gaat, omdat dat chill voelt.” (jongere Fakkelteit in focusgroep)
Een aantal jongeren in de raadsafari-podcast sprak ook over fysieke ruimtes waar jongeren creatief bezig kunnen zijn:

“Iets met een creatieve ruimte. Daar heb ik wel eens over gelezen. Daar kon je dan heen en betaalde je per uur zoveel iets en daar lagen dan alle gereedschappen om iets te bouwen of schilderen of iets te maken.” (jongere in Raadsafari-podcast)

Niet alleen ruimte om te ontwikkelen, maar ook de ruimte om te wonen komt bij meerdere jongeren ter sprake. Zo gaven zeven jongeren die aanwezig waren bij de raadsafari aan dat ze een groter woningaanbod voor lage inkomens en studenten willen, daarnaast willen ze aandacht voor betere regels voor verhuurders van studentenhuizen. Ook wordt er een oproep gedaan door de jongeren om naar alternatieve woonvormen te kijken:

“Wat betreft wonen vind ik het belangrijk dat er ook aandacht komt voor alternatieve woonvormen. Plekken voor tiny houses zijn nooit echt van de grond gekomen. Kattegat is wel een mooi voorbeeld, daar moet je dan alleen weer kunstenaar voor zijn. Of een initiatief als wonen in

het Dominicanenklooster.” (jongere in Raadsafari podcast)

Al deze ideeën raken aan de tevredenheid over activiteiten en sport. 20% van de jongeren op het CCC vindt dat hier vooral verandering in moet komen. Wanneer naar de concrete ideeën gevraagd wordt komt het vooral wederom neer op de fysieke ruimte om met anderen met dezelfde interesses samen te kunnen komen.

Jongeren zien dus mogelijkheden voor de fysieke ruimte en vinden creativiteit belangrijk bij het inrichten daarvan. Ze hebben hier zelf ook creatieve ideeën over.

Jeugdzorg en mentale gezondheid

19% van de jongeren op het CCC zou voornamelijk graag verandering zien in de jeugdzorg. Tijdens het focusgroepgesprek op Thorbecke kwam dit nader aan de orde. Vooral de benadering in de jeugdzorg kan volgens hen beter. Ook jongeren van de Fakkelteit gaven dit aan:

“Jeugdzorg is vaak negatief. Ik heb weleens met een psycholoog gepraat, dat is fijner dan jeugdzorg, omdat die het heeft over het positieve en over wat je al wel kan.” (jongere Fakkelteit in focusgroepgesprek)

Naast een positieve benadering willen de jongeren ook dat de vorm beter bij hun wensen aan sluit:

“Meer naar de begeleiding kijken die is afgestemd op de persoon. (...) Ik wil dat het meer vrijblijvend is, bijvoorbeeld wat drinken, iemand op de app hebben om daar wat mee te appen, een maatje die een vast persoon is.” (jongere Fakkelteit in focusgroepgesprek)

Een aantal jongeren van de raadsafari uitten hun zorgen over de mentale gezondheid van jongeren en de moeite om daar professionele hulp bij te krijgen:

“We hebben als vereniging veel opgevangen voor een vriend van ons, dat hielp in het begin en was fijn. Maar op den duur is dat klaar. Je komt niet verder. Dat ging ten koste aan onszelf. Wij zijn geen professionals en doen maar wat we denken

dat goed is. Er was zo weinig professionele hulp die daar iets in kon betekenen.” (jongere in de Raadsafari podcast)

De moeite om hulp te krijgen kwam ook naar voren in het appen met politici:

“Wij hebben wel een schoolmaatschappelijk werker, maar die is enorm druk met studenten die het niet meer zien zitten. En ook ik zeg vaak tegen mezelf je moet even door en dan is het zo voorbij en ik merk dat dat ook wel vreet maar dat meer van mijn schoolgenoten zo denken.” (jongere in appgroep met politici)

Ook andere jongeren die met de politici appten bespraken hun zorgen over mentale gezondheid van zichzelf en andere jongeren om hun heen. Corona maakt dat deze zorgen onder jongeren groter zijn. Ze verwachten dan ook dat er meer zorg nodig gaat zijn voor jongeren:

“Ik hoor van veel mensen dat ze mentaal achteruit gaan en alleen zijn, ik zelf zit ook in die groep.” (jongere in appgroep met politici)

“Ik maak me vooral zorgen om de jongeren die nu vast zitten in een huishouden waar agressiviteit of geweld plaats vind en nu geen weg daar (even) uit te hebben. Niet alleen 's avonds, maar ook naar bijvoorbeeld vrienden, school, sport, therapeuten enz.” (jongere in appgroep met politici)

Ook tijdens de raadsafari kwam de verhoogde druk door corona aan bod:

“De coronamaatregelen zorgen er bij jongeren voor dat ze de druk dragen. Het voelt een beetje alsof je n t niemand bent, omdat je in een tussenfase zit dat je iets van je leven moet maken, daar wil je ook aan werken en daar wordt druk op gezet: je moet weten wat je wil, een opleiding doen, je moet plannen maken en tegelijkertijd kan je niets doen omdat er corona is.” (jongere in Raadsafari podcast)

Een minimale inspanning die volgens de jongeren geleverd moet worden is dat er erkenning komt voor deze situatie.

‘Wat ik fijn zou vinden is dat er wat meer erkenning is voor jongeren en dat er meer voor ze wordt gedaan. Het zou zeker fijn zijn als er meer geld komt voor de GGZ, maar ook gewoon om ze te laten weten dat het oke is als je nu niet naar school gaat en een jaar aan jezelf gaat werken, of het is oke dat je nu stil staat in je ontwikkeling en we zien wat jullie opgeven en waarderen dat.’ (jongere in de Raadsafari podcast)

School en duurzaamheid

Van de leerlingen op het CCC vindt 22% dat er iets moet veranderen op scholen. In de gesprekken met jongeren komt dit minder duidelijk en vaak naar voren. Er is buiten de enquête via instagram ook niet expliciet naar gevraagd. Op de vraag waar jongeren verder een mening over hebben, antwoorde een jongere bij de Fakkelteit: *“De scholen in Zwolle, zoals Deltion, zijn wel erg groot. Het zou fijner zijn als het kleinschaliger is”* (jongere Fakkelteit in focusgroep). Daarbij noemen de jongeren scholen in Groningen als voorbeeld die kleinschaliger zijn. Daarnaast benoemt een jongere dat ze lessen mist over de geestelijke gezondheidszorg:

“Er moeten meer lessen komen, waarin voorlichting wordt gegeven over bijvoorbeeld depressiviteit of over de GGZ bijvoorbeeld, dat daar meer begrip over komt en dat er niet gepest wordt, omdat mensen niet weten wat er met je aan de hand is of wat een depressie bijvoorbeeld inhoudt en dat er ook openheid over komt.” (jongere Fakkelteit in focusgroep)

Een andere jongere geeft aan dat hij vindt dat op scholen meer aandacht mag zijn voor meditatie:

“Het is goed om te mediteren. Je bent vaak druk en moet veel doen, dit zorgt ervoor dat je mind snel vol zit en soms is het goed om daarbij stil te zijn en zou eigenlijk iedereen op zijn/haar manier moeten mediteren.” (jongere Fakkelteit in focusgroep)

Veel jongeren geven dus aan verandering te willen op het gebied van school, in de gesprekken wordt hier summier op terug gekomen. Dit kan in een vervolg verder uitgevraagd worden. Ditzelfde is het geval voor het thema duurzaamheid. In de focusgroepen en tijdens de raadsafari wordt door jongeren genoemd dat dit thema leeft onder jongeren, maar in de gesprekken halen jongeren dit zelf vervolgens niet meer aan.

4.4 Resultaten deelvraag 3: Hoe willen jongeren vorm geven aan jongerenparticipatie in Zwolle?

Er is ook onderzocht hoe jongeren zelf jongerenparticipatie het liefst vorm zouden geven. Jongeren zijn divers, dus de wensen zijn ook divers. Toch zijn er manieren om mee te praten en denken die de meeste jongeren aanspreken.

Jongeren op het CCC is gevraagd op welke manier zij iets willen veranderen in de stad. 64% van de jongeren heeft een voorkeur voor fysieke bijeenkomsten en 36% doet dit liever online. Opvallend is dat de meeste jongeren 39%, dit zouden willen doen in de vorm van een jongerenraad. 25% wil dit doen in een ruimte waar jongeren zelf activiteiten kunnen bedenken, 16% wil meedenken in een online meeting en 20% doet dit liever op een online platform.

Figuur 4.3 Hoe jongeren op CCC willen meedenken

In de focusgroep op het CCC werd ook besproken hoe jongeren graag mee willen denken. In deze focusgroep gaven jongeren aan dat ze laagdrempelig willen meepraten op thema's die zij belangrijk vinden.

"Dit betekent niet dat jongeren op allerlei thema's willen meedenken, maar ze willen juist zelf kiezen voor een thema en geen verplichtend karakter ervaren." (jongere CCC in focusgroep)

Het meedenken op thema kwam ook terug op de raadsafari. Een aantal jonge skateboarders die aanwezig waren gaven bijvoorbeeld aan graag mee te willen praten over mogelijkheden voor een nieuw skatepark, maar niet geïnteresseerd te zijn om mee te praten over onderwerpen als jeugdzorg en school. Al waren er ook een paar jongeren die daar ook wel interesse in hadden.

Leerlingen op Thorbecke pro is middels een Kahoot gevraagd hoe zij mee willen denken. Ook hier was het opvallend dat het meedenken in een jongerenraad het meest populair is, maar liefst 53% van de jongeren had hier een voorkeur voor. 16% denkt het liefst mee op een fysieke ontmoetingsplek, 11% van de jongeren op Thorbecke Pro wil graag meedenken via een online platform en nog eens 11% via Whatsapp. De overige 11% heeft deze vraag niet beantwoord.

De jongeren die hebben deelgenomen aan de raadsafari's zijn enthousiast over de raadsafari en de manier waarop ze hun mening kunnen uiten tijdens de safari's. Alle aanwezige jongeren vonden dan ook dat er vaker een raadsafari georganiseerd moet worden. Zowel in dezelfde als in andere vormen.

Ook het whatsappen met politici werd door de jongeren gewaardeerd:

"Ik vond het heel prettig dat wij als jongeren nu ook gehoord kunnen worden. En we onze verhalen konden doen en waar wij als jongeren mee zitten of tegenaan lopen!" (jongere in appgroep met politici)

“Ik vond het heel positief, ik denk dat we hierdoor een beter beeld krijgen van wat er achter de schermen speelt. En politici weten nu beter wat er speelt onder studenten/jongeren.” (jongere in appgroep met politici)

De jongeren hadden, net als de politici, de behoefte nog eens contact te hebben en dat het liefst een fysiek vervolg te geven.

“Ik zou nog wel een keer contact met de politici willen hebben en dan kijken naar de mogelijkheden.” (jongere in appgroep met politici)

“Het was leuk om een keer te doen. Zeker als er nog meer deelnemers zijn is het lastig overal op te kunnen reageren. Een app laat weinig nuance mogelijkheden. Een simpele (maar terechte) vraag kan niet altijd in een appje goed verwoord worden. We gaan donderdagavond met een jongere de wijk in, omdat hij ons langs diverse plekken wilde leiden. Dat hebben we maar direct opgepakt en afgesproken.” (raadslid in appgroep met jongeren)

Zo zijn er wensen om zowel fysiek als online contact te hebben. Daarin heeft fysiek contact de voorkeur bij jongeren. Jongeren op het CCC gaven verder nog aan dat contact met scholen essentieel is voor goede jongerenparticipatie:

“Bovendien, om beleid goed af te stemmen op de verschillen tussen jongeren is het onderhouden van goed contact met het onderwijs van belang.” (jongere in focusgroep CCC)

Zij geven aan dat bijna alle jongeren naar school gaan. Als scholen betrokken zijn dan wordt dus een brede doelgroep jongeren bereikt. De jongeren schetsen daarmee zelf al de eerste randvoorwaarden om jongerenparticipatie te laten slagen.

4.5 Resultaten deelvraag 4: Wat zijn de succesfactoren die in de vier initiatieven naar voren zijn gekomen op het gebied van jongerenparticipatie?

De reacties op alle projecten waren enthousiast, zowel vanuit jongeren, gemeenteraadsleden, ambtenaren en sociale professionals. Wat waren de succesfactoren volgens hen waar wellicht op voortgebouwd kan worden?

In de verschillende projecten is ruimte geweest voor verschillende participatievormen. Via whatsapp, in de les, in jongerencentra, bij jongeren thuis, door te praten, te tekenen, een mindmap te maken, maar ook door bijvoorbeeld een rap te laten horen. Zo konden jongeren hun stem laten horen op een manier die bij hen past.

Een aantal jongeren gaf aan dat zij betrokken waren geraakt via hun jongerenwerker. Die had hen gewezen op de activiteit en *“voorbeelden genoemd van dingen die ik vind die ik ook wel aan de gemeenteraad kan vertellen”*. Het kan dus helpen wanneer jongerenwerkers of andere professionals betrokken zijn bij het onderwerp en jongeren erop wijzen dat ze een stem hebben en dat die stem gehoord mag worden. Warme relaties zorgen zorgden in deze situatie voor meer betrokkenheid.

De betrokkenheid van scholen werd ook gewaardeerd. Zo gaven jongeren in de focusgroep op het CCC al aan dat scholen een belangrijke plek moeten innemen als het gaat om jongerenparticipatie. De scholen stonden ook open voor samenwerking op dit gebied. Zo stelde een docent van Thorbecke Pro: *“mocht je in de toekomst nog meer van dit soort opdrachten hebben dan hou ik me aanbevolen”* (persoonlijke communicatie via mail).

Het geven van vervolg aan het eerste contact wordt door de jongeren gewaardeerd. Een van de jongeren uit de groep skateboarcers heeft een direct lijntje met de wethouder overgehouden aan de raadsafari. Zo is hij met de wethouder mee geweest naar een wedstrijd van PEC Zwolle en hebben ze regelmatig appcontact over het nieuwe skatepark. Op deze manier dringt zijn stem echt binnen bij de gemeente.

Naar aanleiding van een uitnodiging van een jongere om langs te komen, hebben een aantal raadsleden een bezoek gebracht aan jongerencentrum LevelZ. Het geven van een fysiek vervolg aan het eerste contact ervaren jongeren positief. Vervolg geven aan het eerste contact helpt een relatie op te bouwen en contact zorgt voor het herstellen van die relatie. Een van de appgroepen is blijven bestaan, hier zitten zowel raadsleden als jongeren in. Een jongerenwerker vertelt hierover:

“Wanneer er participatievraagstukken liggen kan dit in die groep gedeeld worden. Dit gebeurt niet wekelijks, maar wel met enige regelmaat. Zo blijven beide partijen betrokken.” (interview jongerenwerker)

Een andere jongerenwerker vertelt: *“De jongeren voelden het gemeenschappelijke belang en zagen dat er iets mee gedaan werd. De initiatieven kregen een vervolg.”* Daarnaast benoemd een van de jongerenwerkers nog twee andere belangrijke succesfactoren: 1) het samenwerken van verschillende partijen (Jongerenraad, gemeenteraad, gemeentebestuur, Impacter, Travers Welzijn, KunstEducatie, SOOZ) en 2) de inzet van bevlogen professionals:

“Het heeft ook te maken met een groepje bevlogen professionals die eigenlijk buiten hun taken om hier veel inzet voor hebben gepleegd. Dat is de uitdaging om dat te kunnen borgen. Zij hebben gedaan wat ze zagen dat nodig was, al was daar in de taken eigenlijk geen ruimte voor.” (interview jongerenwerker)

Hoofdstuk 5 Discussie

In dit hoofdstuk worden opvallende resultaten, beperkingen en eventuele implicaties van dit onderzoek besproken. De resultaten worden ook geïnterpreteerd.

5.1 Discussie algemeen

Deze rapportage is gebaseerd op een verzameling van verschillende onderzoeken en projecten met allen verschillende doelstellingen. De doelstellingen van de losse onderzoeken en projecten hebben raakvlakken, maar komen niet volledig overeen. De verschillende doelstellingen/vraagstellingen waren:

- Hoe kunnen de wensen van jongeren in coronatijd gehoord worden door de lokale politiek? - WhatsAppen met politici
- Hoe kan de kloof tussen raadsleden en jongeren verkleind worden? - Raadsafari's
- Hoe kan jongerenparticipatie structureel vorm krijgen in Zwolle? - pizzasessies
- In welke mate staan jongeren open voor jongerenparticipatie en hoe willen zij dit vormgeven? – studentenonderzoek

Het verschil in vraagstelling maakt dat de resultaten niet in alle opzichten met elkaar vergeleken kunnen worden. Daarnaast zijn deze projecten, met uitzondering van het studentenonderzoek, niet als onderzoek opgezet. Achteraf bleek dat in de projecten wel veel informatie en data is opgehaald, de reacties op de inspanningen waren ook erg enthousiast, waardoor de wens ontstond deze data te bundelen en analyseren. In dit onderzoek zijn de resultaten zoveel mogelijk op thema bij elkaar gezet om zo toch aanknopingspunten te kunnen formuleren om jongerenparticipatie structureel vorm te geven in Zwolle. Dit is naar vermogen gedaan, maar er zijn kansen blijven liggen, omdat de thema's niet op gelijke manier zijn uitgevraagd. Hier zijn wel aanbevelingen/aanknopingspunten voor vervolgonderzoek uit ontstaan.

5.2 Discussie bij deelvraag 1

In de resultaten van deelvraag 1 valt het verschil in de mate van mee willen denken tussen de groepen jongeren op. Zo blijkt uit de instagram enquête op het CCC dat 26% van de jongeren mee wil denken met de gemeente, op Thorbecke Pro was dit 58% en op de Raadsafari zelfs 95%. Dat dit percentage op de raadsafari zoveel hoger is valt te verklaren, omdat deelname aan de raadsafari vrijwillig is. Er komen waarschijnlijk jongeren op af die iets veranderd willen zien, wat ook de motivatie voor hun komst is. Dat het percentage op Thorbecke Pro hoger is dan op het CCC kan er mee te maken hebben dat dit op Thorbecke in een les gevraagd is die over participatie ging. Dit activeert al meer dan het zelf invullen van een instagram enquête. Daarnaast is op het CCC de vraag door 30% niet beantwoord. Ook uit theorie over jongerenparticipatie blijkt dat kennis over een onderwerp de participatie vergroot. Onbekend maakt onbemind (Bureau Coen z.d.). Dit kan deels de verschillen verklaren.

5.3 Discussie bij deelvraag 2

Uit de resultaten van deelvraag 2 blijkt dat er bij jongeren een focus ligt op de wens voor fysieke ruimtes om bij elkaar te komen en zich te kunnen ontwikkelen. Mogelijk speelt corona hier een versterkende rol in, omdat het in de periode waarin dit onderzoek werd gedaan beperkt of niet mogelijk was om bij elkaar te komen.

De onderwerpen stonden bij een deel van de onderzoeken al vast, zo zijn in het instagram enquête onderzoek vier onderwerpen geformuleerd waar jongeren in mee zouden kunnen denken: school, voorzieningen in het centrum, sport en activiteiten en jeugdzorg. Het zou dus kunnen dat jongeren over hele andere onderwerpen mee willen denken dan genoemd in de enquête. Door beperkingen op

instagram kon dit niet worden uitgevraagd. Opvallend is daarbij wel dat de onderwerpen bij de Raadsafari's volledig open waren en hier dezelfde onderwerpen terug kwamen (mentale gezondheid/jeugdzorg, ruimte voor activiteiten en voorzieningen in het centrum). Ook het maken van een droom voor Zwolle op Thorbecke Pro was een vrije opdracht en ook hier kwamen voornamelijk voorzieningen en activiteiten aan de orde.

Jongeren benoemen verder het belang van duurzaamheid, maar dragen hier minder concrete ideeën voor aan. Hier is ook minder op doorgevraagd. Ditzelfde geldt voor verandering op het gebied van school.

5.4 Discussie bij deelvraag 3

Uit de resultaten blijkt dat jongeren graag mee willen denken in de vorm van een jongerenraad. Opvallend is dat dit in de verschillende projecten naar voren komt en dat dit het geval is onder alle opleidingsniveaus. Dat de jongerenraad een populair middel is, is onder andere opvallend omdat verschillende onderzoeken juist stellen dat jongerenraden niet meer werken. Daarnaast heeft de jongerenraad in Zwolle ook moeite met het trekken van nieuwe leden. Het is daarom interessant te onderzoeken wat het beeld van jongeren is bij een jongerenraad en hoe zij het participeren in een jongerenraad voor zich zien. In de focusgroep op het CCC is hier al aandacht voor geweest. Daarin gaven de jongeren aan dat ze graag op thema willen meedenken zonder verplichtend karakter. Dit is anders dan de huidige inrichting van de jongerenraad.

Er is dus een grote mogelijkheid dat de manier waarop jongeren het liefst meedenken nog niet bestaat in Zwolle.

5.4 Discussie bij deelvraag 4

Uit de resultaten van deelvraag 4 blijkt onder andere dat de successen mogelijk gemaakt worden door de inzet van een groep professionals die uit eigen beweging zich voor jongerenparticipatie heeft ingezet. In vervolgonderzoek kan gekeken worden naar welke inzet van professionals er nodig

is en hoe deze inzet duurzaam gemaakt kan worden en geborgd kan worden

Hoofdstuk 6

Conclusies en aanbevelingen

In deze rapportage staat het vinden van aanknopingspunten om jongerenparticipatie structureel vorm te geven in Zwolle centraal. In dit hoofdstuk worden de conclusies geformuleerd in de vorm van gevonden aanknopingspunten. Deze komen voort uit de resultaten en de literatuur. Vervolgens worden aanbevelingen gedaan om met deze aanknopingspunten aan de slag te gaan.

6.1 Aanknopingspunt 1: jongeren willen meedenken

Zowel uit literatuur als uit de resultaten blijkt dat jongeren graag willen meedenken. Het percentage jongeren dat mee wil denken varieert in de projecten van 26 tot 95%. Dit betekent dat er in ieder geval een groot percentage jongeren dat mee wil denken onbenut is en dat inzet op jongerenparticipatie gewenst en nodig is.

Een aanbeveling is om de inzet die gepleegd wordt door professionals, vrijwilligers en jongeren om jongeren te kunnen laten participeren onverminderd door te zetten en uit te breiden. Een groot gedeelte van de jongeren in Zwolle wil namelijk meedenken en dit is ook hun recht (VN Verdrag Rechten van het Kind, 1989). Door blijvend in te zetten op jongerenparticipatie kan hieraan worden voldaan.

Problemen die jongeren hierbij ervaren zijn dat ze zich niet gehoord voelen (74%) en niet weten hoe ze mee kunnen denken of de manieren niet toereikend vinden (96%). Hoe op deze problemen ingespeeld kan worden, wordt in de volgende aanknopingspunten behandeld.

6.2 Aanknopingspunt 2: jongeren willen graag meedenken in de vorm van een jongerenraad

Uit het onderzoek in Zwolle blijkt dat meedenken in de vorm van een jongerenraad het meest populair is onder jongeren. Op het CCC betrof dit 39% van de jongeren en op

Thorbecke pro zelfs 53%. Jongeren geven ook aan dat ze het liefst alleen meedenken op thema's waar ze zelf iets mee hebben en dat ze het prettig vinden als dit geen verplichtend karakter heeft. De huidige jongerenraad heeft dit verplichtende karakter momenteel enigszins, omdat er een inspanningsverplichting is op vergaderingen aanwezig te zijn.

Een aanbeveling is dan ook om de jongerenraad uit te breiden met een flexibele jongerenraad op thema. Hierdoor kunnen jongeren aanhaken bij wat zij interessant vinden. Op die manier wordt er tegemoet gekomen aan de wens van jongeren om alleen over thema's mee te denken die zij interessant vinden. Dit zou een laagdrempelige jongerenraad kunnen zijn met een minder verplichtend karakter. Een jongerenraad waar jongeren zowel kunnen signaleren als (creatieve) oplossingen kunnen aandragen als uitvoerend met oplossingen aan de slag kunnen gaan. Het is nog onduidelijk of dit het best werkt met gevraagd advies, ongevraagd advies of beide. Hiermee kan geëxperimenteerd worden en samen met jongeren onderzocht worden wat het beste werkt. Uit dit onderzoek wordt wel duidelijk dat jongeren daarbij ruimte voor creativiteit nodig hebben.

Hieronder worden een aantal suggesties gedaan voor themajongerenraden gebaseerd op de resultaten van dit onderzoek. In dit onderzoek is namelijk gebleken dat jongeren over deze thema's veel signalen en creatieve ideeën over hebben:

- Nieuw skatepark
- (Bejegening in) de jeugdzorg
- Mentale gezondheid van jongeren
- Ruimte voor cultuur en creativiteit in Zwolle
- Voorzieningen in het centrum

- Duurzaamheid
- Woningen studenten en starters

6.3 Aanknopingspunt 3: wensen van jongeren zijn zo divers als jongeren zelf;

Wat in de literatuur al naar voren is gekomen is in dit project bevestigd: dé jongere bestaat niet. De manier waarop jongeren willen participeren is dus ook divers. Een groot gedeelte (39-53%) van de jongeren wil meedenken in een jongerenraad, maar er zijn ook groepen jongeren die liever op een fysieke plek willen meedenken waar jongeren zelf activiteiten kunnen bedenken (16-25%) of juist liever online meedenken (20-22%) op een online platform of via sociale media.

Een aanbeveling is dus om verschillende online en offline vormen van jongerenparticipatie mogelijk te maken, zodat zoveel mogelijk jongeren de mogelijkheid krijgen te participeren op een manier die bij hen past. Hiervoor is zoals eerder gezegd onverminderde inzet op het gebied van jongerenparticipatie nodig om zowel huidige initiatieven door te zetten, maar ook om nieuwe vormen van inspraak voor jongeren te realiseren die passen bij de leefwereld van jongeren. Aanbevelingen die uit dit onderzoek zijn voortgekomen die daarbij aansluiten zijn:

- Om de raadssafari jaarlijks terug te laten komen in een soortgelijke vorm, omdat dit goed is bevallen (100%) bij zowel jongeren als raadsleden. Naast deze jaarlijkse raadssafari is het raadzaam ook één of twee keer per jaar de safari in een andere vorm plaats te laten vinden. Gelieve denken jongeren, raadsleden en jongerenwerkers samen na over deze vorm. Daarnaast wordt de bestaande appgroep uitgebreid waar raadsleden en jongeren contact met elkaar kunnen hebben wanneer zij dit willen.
- Om open te staan voor de stem van jongeren en deze te horen in verschillende vormen. Dit kan bijvoorbeeld ook door te kijken of luisteren naar door jongeren gemaakte kunst.

Een voorbeeld zijn de raps die door jongeren zijn gemaakt tijdens de raadsafari. Niet alle jongeren vinden het immers gemakkelijk hun stem in gespreksvorm te laten horen.

- Om jongeren zelf te betrekken in het bedenken van nieuwe manieren van jongerenparticipatie en jongeren zelf te laten participeren in het realiseren hiervan.

6.4 Aanknopingspunt 4: jongerenparticipatie vereist overheidsparticipatie, het is tweerichtingsverkeer

Voor jongerenparticipatie is de inbreng van jongeren natuurlijk essentieel, maar uit de literatuur blijkt dat jongeren daarvoor wel moeten weten waar ze naartoe kunnen met hun vragen en ideeën (Rutjes, 2015). Uit dit onderzoek is gebleken dat dit voor veel jongeren nog niet duidelijk is. Naast het beschikken over de juiste informatie is het ook belangrijk dat de gemeente terugkoppelt aan jongeren wat er met hun inbreng is gedaan. Op deze manier zullen jongeren zich *gehoord* voelen. Uit dit onderzoek blijkt verder dat jongeren naast gehoord ook graag *gezien* willen worden. Hiervoor is het belangrijk dat de gemeente zich verdiept in de leefwereld van jongeren. Deze behoefte blijkt uit het feit dat jongeren graag hun school/wijk en leven willen laten zien aan bijvoorbeeld raadsleden. Jongerenparticipatie vereist dus ook overheidsparticipatie in de leefwereld van jongeren.

Een aanbeveling is dan ook om bij het structureel inbedden van jongerenparticipatie in Zwolle aandacht te hebben voor het tweerichtingsverkeer, voornamelijk voor de vragen: Beschikken jongeren over de juiste informatie? Hoe wordt aan jongeren teruggekoppeld en wordt de behoefte van jongeren echt gezien? Is de overheid ook zichtbaar en benaderbaar voor jongeren?

Aanbevelingen uit dit onderzoek die hierbij aansluiten zijn:

- Wissel in de raadsafari's af. Laat raadsleden zich verdiepen in de leefwereld van jongeren, maar laat ook jongeren zich verdiepen in de leefwereld van raadsleden.
- Laat raadsleden en ambtenaren aan jongeren terug koppelen of en wat er met de ideeën van jongeren gedaan wordt. Dit kan bijvoorbeeld door het te melden in de opgerichte appgroep, of door dit te delen op instagram. Ook kan hier op de raadssafari's en themajongerenraden aandacht voor zijn.
- Pas bij terugkoppelingen op voor het bedrijven van politiek, daar prikken de jongeren snel doorheen en is schadelijk voor de relatie. Zij zullen zich dan eerder gebruikt voelen om 'politiek te scoren', een sentiment dat bij een aantal gevoelig ligt bleek in de voorbereiding voor het appen met politici.
- De bestaande wegen om inspraak te hebben bekender maken bij jongeren, maar ook bij mensen die met jongeren werken, zodat zij jongeren ook weer op deze mogelijkheden kunnen wijzen.
- Samen met jongeren nieuwe vormen van inspraak realiseren en deze vormen als gemeente ook faciliteren.

6.5 Aanknopingspunt 5: Professionals en scholen kunnen een belangrijke rol spelen in tot stand komen jongerenparticipatie

In de literatuur werd al gesteld dat de rol van professionals belangrijk is voor de continuïteit van jongerenparticipatie (Rutjes, 2015). Daarin hebben professionals een coachende en faciliterende rol. Belangrijk is daarbij dat professionals dus niet overnemen. Ook in dit onderzoek bleek de rol van professionals groot te kunnen zijn. Op de raadsafari's en pizzasessies kwamen vooral jongeren af die warm zijn benaderd door betrokken professionals. Het wijzen van jongeren op dat hun stem van waarde is en het meegaan de drempel over door een professional verlaagt de drempel

voor sommige jongeren om te participeren. Uit het studentenonderzoek kwam ook naar voren dat jongeren zelf hun school een belangrijke plek vinden om te leren over en beginnen met participeren. Door scholen te betrekken, zo zeggen de jongeren, wordt een brede doelgroep jongeren bereikt. De onderzoeker en studentonderzoekers in deze projecten hebben dit zelf ook ervaren.

Een aanbeveling is dan ook om maatschappij en burgerschapslessen op scholen in te zetten om jongerenparticipatie bij jongeren onder de aandacht te brengen en eerste stappen in het participeren te zetten. De scholen die in dit project benaderd zijn waren enthousiast en staan open voor partijen die met jongerenparticipatie aan de slag willen. Een aanbeveling is dus om andere scholen ook te benaderen en te verkennen wat de mogelijkheden zijn. Daarnaast is het belangrijk dat (sociale) professionals bewust zijn van de rol die zij kunnen spelen.

Een aanbeveling voor sociale professionals en leerkrachten is om jongeren bewust te maken van wat de gemeenteraad doet, alert te zijn op signalen, talenten en ideeën van jongeren en jongeren te wijzen op mogelijkheden die te laten zien en horen. Voorwaarde hiervoor is dat zij daar zelf ook een goed beeld van hebben. Een aanbeveling is om te verkennen of sociale professionals hier nog iets in nodig hebben.

Jongeren, lokale politici, beleidsmakers en jongerenwerkers kunnen samen om tafel gaan om na te denken hoe de stem van jongeren beter gehoord, gezien en opgehaald kan worden. Belangrijk dat dit ook echt met en vanuit jongeren zelf gebeurt, zodat er met in plaats van voor hen geregeld wordt. Hierin is een talentgerichte aanpak van essentieel belang.

Literatuur

Arnstein, S.R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4): 216-224.

Boyden, J. & Ennew, J. (1997). *Children in Focus – a Manual for Participatory Research with Children*. Stockholm: Radda Barnen.

<https://resourcecentre.savethechildren.net/document/children-focus-manual-participatory-research-children/>

Dedding, C. Jurrius, K. Moonen, X. Rutjes, R. (2013). *Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek. Ethiek, methoden en resultaten van onderzoek met en door jeugd*. Houten: Lannoo Campus.

Hart, J. Newman, J. Ackerman, L. & Feene, T. (2004), *Children changing their world. Understanding and evaluating children's participation in development*. Londen: Plan Ltd en Plan International.

Hart, R.A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship*. Florence: International Child Development Centre UNICEF.

Hart, R.A. (2002). *Children's participation: The theory and practice involving young citizens in community development and environmental care*. Londen: Earthscan Publications.

Hart, R.A. (2008). Stepping back from the ladder. Reflections on a model of participatory work with children. In: *Participation and Learning*. Springer.

Jager-Vreugdenhil, M. (2011). Spraakverwarring over participatie. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 20(1): 76-99

<https://www.journalsi.org/articles/abstract/10.18352/jsi.251/>

Nederlands Jeugdinstituut (2021). *Handreiking duurzame jongerenparticipatie. Op weg naar een structurele dialoog tussen besluitvormers en jongeren*. Geraadpleegd op 3 maart 2022, van <https://www.nji.nl/publicaties/handreiking-duurzame-jongerenparticipatie>.

Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) *Waarom jeugdparticipatie?* Geraadpleegd op 3 maart 2022, van

<https://www.nji.nl/ervaringskennis/waarom-jeugdparticipatie#:~:text=Door%20mee%20te%20doen%2C%20mee,plek%20hebben%20in%20de%20maatschappij>.

Nederlands Jeugdinstituut & Movisie (z.d.) *Tijd om te gaan doen wat werkt bij jongerenparticipatie*. Geraadpleegd op 3 maart 2022, van <https://www.movisie.nl/artikel/tijd-om-te-gaan-doen-wat-werkt-jongerenparticipatie>

Percy-Smith, B. & Thomas, N. (2010). *A Handbook of Children and young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice*. Routledge.

Rutjes, L. (2015) Jeugdparticipatie? Die kunnen we nu afschaffen! In: Clarijs, R. Om de Jeugd, perspectief voor beleid en praktijk, Amsterdam: SWP.

[Tekst-Visie-Jeugdparticipatie-boek-K2-Leo-Rutjes-13nov2015.pdf \(st-alexander.nl\)](#)

SER jongerenplatform (2022). Veelbelovend. Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2021. Geraadpleegd op 3 maart 2022, van [VERKENNING 22/02 | Veelbelovend - Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2021 \(ser.nl\)](#)

Stichting Alexander. (2019). *Jeugdparticipatie: 25 vuistregels*. Geraadpleegd op 3 maart 2022, van [PDF-Vuistregels-1.pdf \(st-alexander.nl\)](#)

United Nations Committee on the Rights of the Child (2015). Concluding observations on the fourth periodic report of the Netherlands. Geraadpleegd op 26 april 2022, van [https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared%20Documents/NLD/INT_CRC_COC_NLD_20805_E.pdf](#)

United Nations Committee on the Rights of the Child (2022). Concluding observations on the fifth and sixth periodic reports of the Netherlands. Geraadpleegd op 26 april 2022, van [https://www.kinderrechten.nl/assets/2022/04/CO.def-2022.pdf](#)

Bijlagen

- Verslag whatsappen met politici
- Verslag raadsafari
- Raadsafari podcast
- Studentenonderzoek jongerenparticipatie in Zwolle

